

sta velikana, a njiju velikost je bila skrita le globoko na dnu duše, svetu je nista pokazala — ubita od življenja. Res je to, in zelo mnogokrat se to zgodi. A zakaj? Ali ni leka proti temu najžalostnejšemu pojavu v življenju! Poudarjamo in zopet poudarjamo: Pisatelji se morajo opirati na krščanstvo! Naj čita g. pisatelj prvi spis v letošnjem zvezku Knezove knjižnice! Vodilnih idej krščanstva mu manjka, končni in najvišji smoter vsega delovanja mu izginja izpred oči. Kakor je gotovo, da se pogosto dobe velike ponesrečene eksistence, tako gotovo je, da takih ljudi ne ozdravi nič drugega, nego krščanstvo. To je vzgajalo in vzgaja junake, velikane, ki ne padajo v grob strti in obupni, ampak lahko z mirno vestjo rečejo: Non frustra vixi... Prof. Levca je pridelal zvezku še svoje predavanje o Prešernu, katero je imel dne 2. grudna 1900, ob Prešernovi stoletnici v „Narodnem domu“ in dne 4. grudna 1900 v dežel-nem gledališču. Pregledno in kratko je zbrano v tem predavanju o Prešernu vse, kar je potrebno za umevanje tega največjega našega pesnika.

Da je knjiga v jezikovnem oziru dobro urejena, zato nam jamči ime urednika, g. prof. Levca.

Zgodovina slovenskega slovstva. IV. zvezek: Stritarjeva doba od 1870. do 1895. leta. Spisal dr. Karol Glaser, profesor na c. kr. gimnaziji v Trstu. Založila Slovenska Matica. V Ljubljani, 1898. — Sedaj je končano to dolgo in veliko delo, katero nam je podajala „Slov. Matica“ že od l. 1894. sem; izšel je IV. zvezka tretji, ali v vsem sedmi in zadnji snopič. Priznavati moramo, da je gospod pisatelj z veliko pridnostjo nabiral gradivo. Naše opazke nimajo tega namena, da bi delu jemale vrednost, ampak naj se smatrajo samo za dodatek in izpopolnilo.

„Stritarjeva doba.“ Ta izraz v glavnem naslovu „Zgodovine slovenskega slovstva za najnovejši čas je opravičen le deloma. Stritar je pač značilna osebnost v slovenskem leposlovju: „Najuspešneje je vplival po svojih pogovorih, kjer je razjasnjeval estetično stran, in potem v pesnih in povestih pokazal sam, kako je treba pisati in kaj“ (str. 14). Ali v tem zvezku se obdeluje razen pesništva in pripovedništva tudi „znanstveno in zabavno-poučno slovstvo“: zgodovina, jezikoslovje, prirodoslovje in narodno gospodarstvo, pa modroslovje, bogoslovje itd., v katerih strokah pa Stritar večinoma niti pisal ni. Davorin Trstenjak je izrekel še celo precej ostro sodbo o Stritarju v nekem zasebnem pismu: „Ta čudni slovenski pesnik družega nič ne čišla, nego sentimentalno poezijo in novele „a là Goethejev Werthers Leiden; arheološki in zgodovinski spisi so mu „starozgodovinske smeti“...“ S strogo znanstvenim delovanjem torej Stritar ni vplival na slovenske pisatelje. Zato pa je pač prav in dobro, da je tudi v Glaserjevi knjigi za lepo-

slovjem samostojen list s posebnim naslovom: „Znanstveno in zabavno-poučno slovstvo.“

Ker nam je o prvem snopiču že prinesel „Dom in Svet“ l. 1899. stvarno oceno, zato ocenimo tu le naslednje! Tvarina je razdeljena po znanstvenih strokah. Pisatelje poedinih vrst pa navaja dr. Glaser največ v kronološkem redu, deloma pa tudi po pokrajinskih in družabnih ozirih Splošno so pač pisatelji primerno razvrščeni. Ker so pa razni pisatelji še dandanes jako raznovrstni, in ker dr. Glaser pri vsakem imenuje vse njegove različne knjige in spise, imamo tudi v ti strokovni razvrstitvi nekak nered. Pomešani so različni znanstveni predmeti, in tudi med njimi se naštevajo še leposlovni spisi raznih vrst.

V popolnitev tvarine pa bi trebalo nekaj dostavkov. Jesenko (str. 159) je spisal knjižico „Časnikarstvo in naši časniki“ 1884; Matej (ne Martin) Slekovec (161) knjižico „Župnija svetega Lovrenca na Dravskem polju“ 1885; Rutar (164) v „Letopisu Matice Slov.“ 1889 sl.: „Prazgodovinske in rimske izkopine na Slovenskem“; Apih (167) v „Letopisu Slov. Matice“ 1894 sl. „Ustanovitev narodne šole na Slovenskem“; Šuman (str. 185) je v Matičinem „Slovenskem Štajerju“ 1868 spisal „Zemljopisne razmere“; Pleteršnik (186) tudi v Trstenjakovi „Zori“ 1872: „Odgoja pri starih Grkih“; in v Matičinem „Slovanstvu“ 1874: „Slovenci pa Hrvati in Srbi“; Wiesthaler (188) v mariborskem gimnazijskem programu 1874: „Koseski in njegova dela“; dr. Sket (189) v „Slov. Večernicah“ 1892: „Štiridesetletno književno delovanje družbe sv. Mohorja“; A. Raić (191) v „Letopisu Matice Slov.“ 1893 sl.: „Južnoavstrijske dežele za Leopolda I.“; in v „Slovanu“ 1886 životopis: „Božidar Raić“; dr. Murko (194) v „Letopisu Slov. Matice“ 1894 in 1897: „Jan Kollár, životopis in njegova dela“; dr. Pajk (201) tudi v „Letopisu Slov. Matice“ 1897: „O jedru tragedije in drame sploh“; S. Robič (str. 218) je objavil v „Sporočilu in letopisu Matice Slov.“ 1869: „Krajepis borovniške okolice v prirodoslovnem obziru“; dr. S. Šubic (218) v „Letopisu Matice Slov.“ 1875: „Telegrafija“; dr. Samec (221) razven v „Letopisu Matice Slov.“ 1871 tudi „Možgani in kanibalizem“; Iv. Šubic (223) v „Letopisu Matice Slov.“: „Fotografija“ 1889, „Barve in njih uporaba“ 1891, „Gorenjska kotlina“ itd. 1893. Tudi Steklasa (162), dr. Kos (168), Valenčak (200), Hubad (212), Senekovič (223) in drugi so še marsikaj priobčili, česar se tu ne omenja. Kaj pa je dr. Ig. Klemenčič pisal v „Ljubljanskem Zvonu“ (glej str. 223)? Jančar (str. 231) je opisan obširno kot vrl narodnjak in umen gospodar, a kratko kot pisatelj; sicer pa se je tu zakasnili. Hostnik (str. 192) je znan po svojem „Rusko-slovenskem slovarju“ itd. A kakor se v „Zgodo-

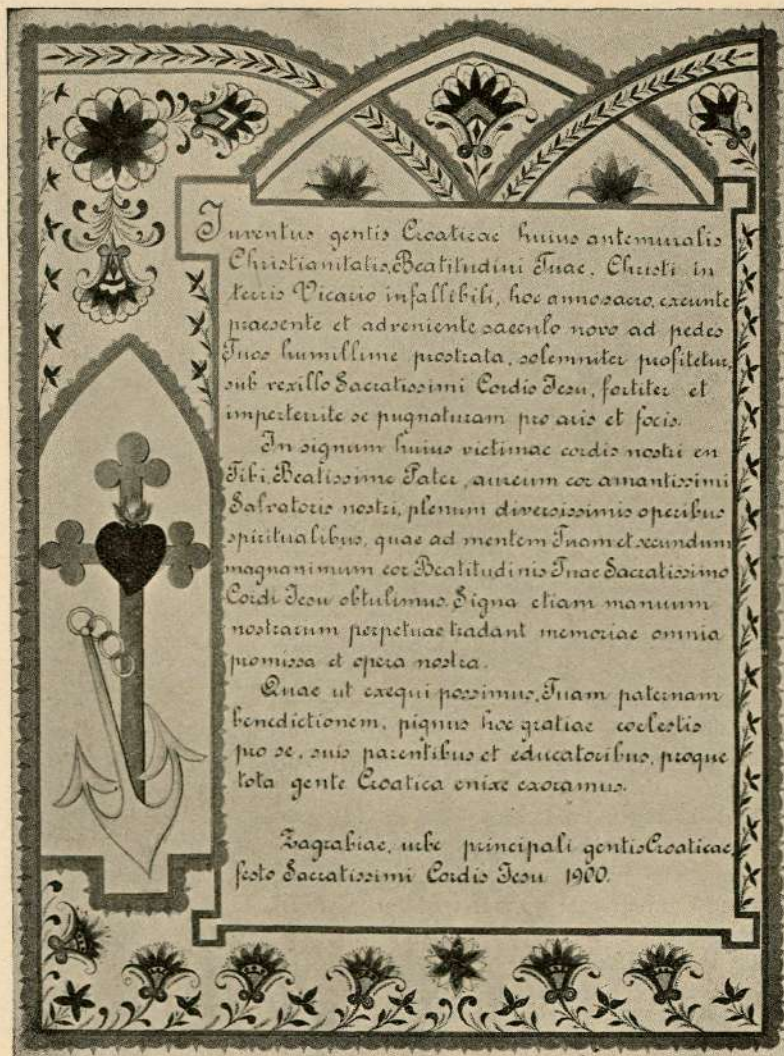
vini slovenskega slovstva“ navajajo dotičnih pisateljev nemški spisi, tako bi bilo vsaj dosledno, da se omenjajo tudi hrvaški. In ker je omenjen na strani 159. neki postranski dogodek iz življenja l. 1899., bi se bili lahko navedli tudi večji spisi, objavljeni po letu 1895. Večkrat se tudi omenjajo manjši neznatni sestavki, o večjih in znamenitejših pa se molči. Cassiodorov list na strani 169. ne spada k stvari. Še nekaj iz radovednosti: Senekovič je od Negove doma. Od katerega Svetega Petra v Štajerski pa je Koprivšek (stran 199)? Kje na Gorenjskem je bil rojen Jereb (211. stran)? Od katerega sv. Miklavža na Štajerskem Borštner (221)? Odkod je Viljem Ogrinec (222)? odkod Lavtar (223)?

(Konec.)

Almanah. Spisali in založili slovenski bogoslovci. Uredil Fr. Ks. Grivec. Ljubljana. 1901. Tiskala Katol. Tiskarna. Strani 216, vel. 8^o. — Znano nam je bilo sicer, da je med slovenskimi bogoslovci mnogo delavnih moči in nadarjenih pisateljev. A odkrito priznamo, da se nismo nadejali, da bodo ti mladi možje kar nepričakovano obogatili slovensko slovstvo s tako krasno in po vsebini tako zanimivo knjigo, kakršna je „Almanah.“ „Katoliška Tiskarna“ je izborna izvršila tiskarsko delo in knjigo, če hočete, moderno elegantno, opremila. — Nenavadno ugoden vtisk je na nas napravila naslovna slika (na ovitku),

delo ljubljanskega bogoslovca Fr. Dobnikarja, znanega sotrudnika „Dom in Sveta“. Ob slikah Dobnikarjevih se nehoté spomnimo onih srednjeveških slikarjev, ki so s tedanjimi skromnimi tehničnimi sredstvi, s preprostimi potezami ustvarjali dela velike umetniške dovršenosti. Tudi iz te naslovne slike „Almanahove“ nam sije umetnost, ki je potekla iz duše mladega umetnika brez posebne tehnične izobrazbe. To so vam preproste poteze,

a celoten vtisk je vendar jako lep, jako prikupen. Slika je moderna, pa brez pretiranosti in hlastanje po novem in nenavadnem. Razen naslovne slika ima Fr. Dobnikar v „Almanahu“ še pet vinjet. Neka ljubkost se nam smehlja iz vinjete „Živa voda“ (str. 18). Kako plastično sta narisana dva golobčka,



Posvečenje hrvaške mladine presv. Srcu Jezusovemu.
Latinski list iz albuma, darovanega sv. očetu.

ki pijeta življenje iz „Žive vode“! Globoko zamišljena je vinjeta, ki nam predstavlja modroslovca, kateri je uzrl resnico (str. 108). Ostale tri vinjete pa alegorično uprizarjajo krščanske umetnosti: slikarstvo, glasbo in stavbarstvo.

Almanah je posvečen „Kristusu, kralju nesmrtnemu vekov“, katera posvetitev mogočno zveni iz Fr. Ks. Grivčevega uvodnega spisa: „Kristusu, kralju nesmrtnih vekov... slava!“

ciklonah. Barometer je nezanesljiv vremenski prokrok. „Zdrav pogled nebá, združen s spominom, zamore večinoma več nego barometer“ (str. 162). Praktično je zadnje poglavje „Vreme po obrazu nebá in po vetrovih in nakazovanje vremena. Temu spisu manjka samo še slik. Gospod pisatelj nam piše, da se je s pokojnim podpredsednikom „Slovenske Matice“ domenil, da pridejo podobe v besedilo, a so zoper njegovo voljo izostale. — Dr. Kučerova hrvaška knjiga o vremenoznanstvu je ravno s slikami mnogo pridobila. Dobro bi bilo pač, da bi tudi „Slov. Matica“ k takim spisom vedno preskrbela tudi ilustracije, ker so čitatelju potrebne, da sledi pisateljevemu dokazovanju. Dr. K. Štrekelj je priobčil „Pisma in zapiske iz Cafove ostaline.“ V uvodu pravi: „Oroslav Caf je interesantna prikazen na polju slovenskega književnega delovanja, četudi vsled neodločnosti žalibog ni izpolnil nad, ki so jih vanj stavili prijatelji in znanci... Pesnik po božji volji Caf ni bil; vsebina njegovih pesmi je moralno pobožna. Dasi je bil prav dober nabiravec narodnih pesmi, katerih ni prenašal, razen da jih je preoblačil v svoj pravopis, se vendar ne more reči, da bi bila narodna pesem vidno vplivala nanj...“ Iz ostaline našteva dr. Štrekelj Cafove „Slovenske Pesme,“ dvoje knjižic narodnega blaga, pesmi drugih avtorjev, zvezek, v katerega je Caf prepisoval z danjčico in po svojih posebnih načelih ruske pesmi in tekste, tri sešitke bogoslovnih nalog in mnogo pisem. To jako obširno zbirko pisem, ki jih je deloma pisal Caf sam deloma jih dobil od drugih, podaja dr. Štrekelj v obširni, jako lepo urejeni zbirki. V njih je mnogo dragocenega gradiva za slovstveno zgodovino. L.

Zgodovina slovenskega slovstva. IV. zvezek.

(Dalje.) Oddelkov, ki opisujejo strokovno znanstveno slovstvo, ni sestavil dr. Glaser sam, ampak jih je prepuštil trem sotrudnikom. Gospod Josip Benkovič je spisal pregled modroslovnega, bogoslovnega, cerkveno-umetniškega slovstva in bibliografični sestavek. V „Modroslovju“ (233—245) imenuje Benkovič razen dr. Križana same duhovne pisatelje. Dr. Fr. Lampeta je dobro popisal po njegovem raznolikem delovanju. Pri dr. Svetinu (245) naj bi se dostavilo, da je spisal knjigo „Jezus Kristus pravi Bog“ l. 1899., dasi spada že v naslednji oddelek.

K razvoju slovenščine v bogoslovnih semeniščih pristavljam še sledeče črtice (k str. 247): Slomšek (Drobtinice XXI. 95) piše vobče: „V Gradcu je leta 1811. vrli Janez Primic slovensko stolico utemeljil in slovenščino pojavil in poslavil; v Ljubljani so leta 1816. slovensko stolico naredili in tudi rajnega Balanta in slavnega Ravnikarja pastirstvo v slovenskem jeziku začeli; v Gorici se je rajni Val. Stanič za slovenščino boril; v Celovci

smo se bogoslovci leta 1820. slovenščine lotili; oživel je po malem domači duh slovenski...“ V Ljubljani je pač že koncem XVIII. veka Janez Debevec razlagal bogoslovcem slovensko slovnico od leta 1795—97. Ravnikar, poznejši škof tržaški, pa je s pomočjo barona Zoisa in J. Kopitarja izposloval, da je cesar Franc I. leta 1817. dovolil v Ljubljani stolico slovenskega jezikoslovja ter je bogoslovce drugega leta obvezal, da se morajo v šoli učiti domačega jezika; prvi je poučeval slovenščino Metelko. Poleg njih in za njima so bili spirituali Jan. Zalokar 1818—28., Jož. Burger 1828—36. in Jurij Volc 1836—58., ki so pridobili slovenščini večji ugled in veljavo. Profesor Jož. Poklukar (prim. 258. str.) je tudi predaval „Duhovno pastirstvo“ slovensko, in to po nekih rokopisnih zvezkih, kakršne je bil začel sestavljati profesor in ravnatelj Jurij Zupan že pred l. 1848. Med bogoslovci se je narodna zavest posebno probudila že od l. 1835. dalje, ko je bilo vstopilo v ljubljansko semenišče zaporedoma nekaj bivših dijakov karlovške gimnazije, n. pr. J. Kobe, L. Pintar, A. Žakelj, L. Jeran, i. dr., kateri so se z ostalimi tovariši živo zanimali za tedanje „ilirstvo“, pozneje pa za slovenščino. V Celovcu sta za Slomškom spirituala Val. Wiery 1838—44. in Mihael Pikel 1844—48. učila krške in lavantske bogoslovce slovenščine; tudi slov. pisatelj p. Placid Javornik, profesor sv. pisma do leta 1850., je dobro vplival v narodnem oziru. Tudi slovenski bogoslovci celovški so si leta 1848. osnovali svoje društvo „Čitalnico“, knjižnico i. t. d. ter so se marljivo vadili v slovenskem govorništvu in tudi v domačem pisanju. — V goriškem osrednjem semenišču je bil Jož. Stibel profesor pastirstva in spiritual že ok. l. 1820.; a kako je on neki „priznal slovenščini večjo veljavo“ (str. 247)? Pač pa je pozneje za slovenščino v Gorici mnogo storil Štef. Kociančič, ki je bil od leta 1846. profesor sv. pisma, od l. 1851. knjižničar in naposled ravnatelj. Kakor nekdanj Slomšek, prav tako je Kociančič bogoslovce navajal k spisovanju slovenskih knjig, katere izdelke je on popravljaj in izpopolnjeval ter skrbel, da so prišli na svetlo. V najnovejši dobi je tu dr. A. Mahnič (profesor sv. pisma l. 1880—96.) že kot bogoslovec „nagovarjal tovariše, naj bi se združili na literarno delo, naj bi se shajali in vadili v govoru in v pismu; pa je še nadalje uril pero in v mislih snoval načrte za bodočnost“ („Dom in svet“ 1898, 184). Drugo glej v „Modroslovju“ str. 238 sl.

V Gradcu, kamor je še do leta 1859. spadalo tudi deset dekanij sedanje mariborske škofije, je bil začel slušatelj pravoslovja Primic že leta 1810. v zasebnem društvu 15 bogoslovcem razlagati Kopitarjevo slovnico in z njimi prevajati evangelij na slovenski jezik. Nekateri bogoslovci

(Muršec, Matjašič, Klajžar i. dr.) so osnovali slovensko knjižnico ok. l. 1830., Trstenjak pa je osnoval l. 1840. književno društvo za tovariše, s katerimi se je vadil v slovenskih pridigah. V burnih časih, zlasti l. 1848. so imeli graški slovenski bogoslovci baje precej svobode ter so se jako živo zanimali za vsa važnejša javna vprašanja. Zlasti pa se je v njih zbudila slovenska zavest. Duša vsemu gibanju je bil Radoslav Razlag, poznejši odvetnik (Gl. Lp. „Maticе Slov.“ 1888., 3). Raič, ki je bil tedaj tam bogoslovec, pravi: „Še le l. 1849. so si bogoslovci sami izprosili urico vsak teden, da se vadijo v slovenščini... brez vodnika in učnika“ (Novice 1859, 324). Kako je torej spiritual Jos. Büchinger (str. 247) „priznal slovenščini večjo veljavo“? — V Št. Andražu, stari stolici lavantske škofije, je ustanovil A. M. Slomšek l. 1850. svojim bogoslovcem poseben zavod za četrto leto. V tem semenišču je škof sam učil cerkveno govornišvo v slovenskem jeziku ter spisal za to navod: „Vaje cerkvene zgovornosti.“ Semeniški ravnatelj in učitelj katehetike Jož. Rozman je predaval slovensko isti predmet ter tudi spisal in izdal učno knjigo „Katehetika“ 1855. V Mariboru je naposled škof Slomšek utemeljil bogoslovno semenišče, ko je združil skoro vse nekdanje sekovske Slovence z lavantsko škofijo ter tudi škofovski sedež prestavil tja l. 1859. Slomšek je tudi v mariborskem semenišču uvel za več predmetov slovenski učni jezik. Razlaga sv. pisma stare in nove zaveze in hebrejščina, pastirstvo, katehetika in liturgika ter cerkveno govornišvo se je tedaj poučevalo slovensko. Profesor in kanonik dr. L. Vogrin je sestavil slovensko „Pastirno“ v rokopisu. Spiritual Fr. Kosar pa je še od l. 1862. slovensko govoril vsakdanja premišljevanja.

V „Pregledu bogoslovnega slovstva“ str. 351. sl. nam g. pisatelj popisuje, kako smo tudi Slovenci po preosnovi bogoslovnih študij dobili v najnovejši dōbi nekaj strokovnih spisov te vrste. „Zastopane so že skoro vse bogoslovne vede: dogmatika (apologetika), morala, homiletika, eksegeza, biblijska arheologija, pastoralna, cerkvena umetnost in zgodovina itd.“ — Na čelo bogoslovni književnosti bi jaz postavil knjigo knjig: „Sveto Pismo.“ Knjiga „Zlati Vek“ ima v sebi zanimive in poučne sestavke iz zgodovine, veroznanstva in književnosti slovenske, ki so jih spisali Hicinger, A. Lésar, Trstenjak, Jeran, dr. Vončina, Čebašek, J. Marn in p. L. Hrovat. Pri dogmatiki (253) bi se lahko omenilo, da je Matej Vrečko, kurat v Jurjemkloštru, spisoval „Poljudno véрно ali popularno dogmatiko“, katero je namenila dati na svetlo „Slovenska Matica“ l. 1869 (Poročilo 23, 28); a knjiga vendar ni ugledala belega dne. Iz cerkvenega prava, katere stroke pa naš pisatelj ne omenja posebej, je spisal Hicinger „Razlaganje zakonskih postav“,

1857. (Glej Glaser III. 71). Fr. Kosca „Katoliško zakonsko pravo“ 1894. je omenil pisatelj pod moralo (257)! Jož. Rozman je spisal učno knjigo „Katehetika“ 1855, za št. andraško semenišče. Zatem je Andr. Zamejic sestavil „Navod za spovedanje“ 1873. in pa „Nauk o sv. zakramentih“ 1878. (Gl. Ltp. „Mat. Slov.“ 1873. 300; 1878. 211). M. Poča „Duhovski Poslovnik“ je navod za razno uradno poslovanje v dušnem pastirstvu in za oskrbovanje cerkvenega in nadarbinskega imetja. K šolskim katehezam dodajmo sedaj: Dr. Iv. Križaniča „Razlago novega Velikega katekizma“ (I. 1899, II. 1901.) O liturgiki je spisal tudi dr. Muršec knjižico „Bogočastje“ 1850. Iz eksegeze (260) je bil že Jož. Škrinjar, Japljev tovariš, kratko razložil: „Štiri evangeliste“ in „Gredne psalme“; Sv. Matjeva je izdal Metelko 1849; tri druge evang. in Psalme pa hrani „Katoliška družba za Kranjsko“ (Marn, Jezič. XX. 78). P. Placid Javornik je znanstveno in preobširno razložil „Prve Mozesove bukve“ 1848, „Druge in tretje“ 1854. pa krajše. Iv. Skuhala je iz samih besed sv. evangelistov sestavil celo življenje Jezusa Kristusa, in dr. Mihael Napotnik je opisal sv. Pavla življenje in delovanje. Ti dve knjigi torej nista prava eksegeza v strogem smislu. J. Zidanšek je razložil „Drugi list sv. apostola Pavla do Korinčanov“ 1900. Homiletika (265) se je pri nas obdelovala le bolj na poljuden način. Pridigarji-pisatelji so na glasu med starejšimi zlasti Slomšek 1845 sl., Pogačar 1864, Vrtovec 1850. in Kafol 1853—62. „Razlaganje keršan. katol. Nauka“, ki sta ga spisala J. Škofič in J. Volčič, so pravzaprav le katehētične pridige. Pri „Slovenskem Prijatelju“ je pripomniti, da je letnik 1872. prinesel štiriinšedeset pridig budjevejškega škofa Valerijana Jirska, ki jih je iz češčine poslovenil Fr. Štrukelj-Jaroslav, a brez imena in opazke („Dom in Svet“ 1900, 255). Po „Duhovnem Pastirju“, katerega od l. 1897. urejuje Alojzij Stroj, je prišlo na svetlo tudi Koščevo „Zakonsko pravo“. O biblijski arheologiji (264) je objavil dr. Sedej v „Voditelju“ 1898 razpravo: „O nekaterih iznova najdenih spomenikih, tičočih se sv. pisma“; dr. J. Lesar pa je v „Voditelju“ 1899, 1900, 1901 priobčil zanimive in poučne spise: „Sveta dežela ob Kristusovem času“; — „Politično ter versko-nravno stanje judovskega ljudstva ob Kristusovem času.“ Temeljito, znanstveno pisane cerkvene zgodovine pa še tudi nimamo. Dr. Iv. Križanič je spisal „Zgodovino svete katoliške cerkve“ le za slovensko ljudstvo, kakor sam pravi že v naslovu. Le nekaj samopisov, posebno o domači cerkveni zgodovini, so nam podali razni pisatelji. — V „ascetiki“ (272 sl.) pa zbiratelj Slomškovih spisov (275) pač ni prav na svojem mestu! — Iz Flisovega dela o cerkveni umetnosti (str. 283 sl.) naj bi se nam obseg knjige natančneje označil po stavbinskih slogih,

ki so v njej opisani. Tudi v Mariboru je škofijski muzej od l. 1898.

Jernej Ravnikar, nadučitelj v Mokronogu, je spisal oddelek „Vzgojeslovje“ (str. 303 do 352). Pisatelji vzgojeslovne stroke so razvrščeni po abecednem redu. Alfabetna razvrstitev je pač navaden pripomoček, s katerim se sestavljaev lahko izogne raznim zadregam, a bilo bi vsekako bolje, da bi se tudi v tej stroki pisatelji obravnavali časovno po redu, v katerem so prihajali njihovi spisi na svetlo. To bi bilo naravno, ker se poznejši spisi ozirajo na prejšnje in jih izpopolnjujejo. Še bolje bi se razpravljalo po skupinah sorodnih predmetov, kar bi bilo obenem bolj pregledno. — Knjige se tu navajajo takoj med besedilom največ s popolnimi naslovi; zato jih ni treba ponavljati v bibliografiji. Preobširno se popisuje življenje nekaterih pisateljev in preveč gostobesedno pripoveduje vsebina posameznih njihovih sestavkov in člankov v raznih listih, v „Učiteljskem Tovarišu“, „Popotniku“ i. dr., zato so dotične razprave neprimerno dolge. Vendar pa bi res radi izvedeli n. pr. pri Černetu „več prav dobrih pedagogičnih sestavkov“ njegovih, a ne „i. dr., i. dr.“ Kaj piše Josin, sotrudnik „Učit. Tovariša“? Kak je Kostanjevec kot pisatelj raznih sestavkov v šolskih listih? Kaj piše Pahor, kaj prevaja? Kake poezije objavlja Pintar? Končnik, ki pa sedaj ni več v Celju, je tudi pisal v „Programu celjske gimnazije“ 1869 o bojih polabskih Slovanov z Nemci. Lapajne je tudi izdal in največ sam spisal knjigo „Krško in Krčani“ (zgodovinske in spominske črtice 1894, 8^o, 147 str.), Stiasny še knjigo „V Petrograd“ (potopisne črtice 1898.), Jožef Žirovnik pa je opisal „Cerkniško jezero“ 1898., 8^o, 107 str. z zemljevidom. A kdo in kaj je „Blaž Potočnik“ (str. 337)? To je naslov knjižice, ki jo je spisal Janko Žirovnik (prim. 352 str.): „Blaž Potočnik. Spomenica i. t. d.“ — O Cilensku stoji v besedilu pripomnja: „Ker je C. spisal nekaj sestavkov za čitanke, ga uvrščamo v ta oddelek“, namreč v vzgojeslovje; a po večini in kakovosti svojih spisov bi spadal pač v oddelek „Prirodoslovje“. Iz istega razloga pa Finžgar zavzema dično mesto med pripovedniki in je tudi marljiv sotrudnik „Dom in Sveta“. Tudi Tomo Zupan spada po svojem pisateljevanju bolj v druge stroke. Brezovnik je doma od Starega Trga pri Slovenjem Gradcu, torej ne na Kranjskem. Kocbek je iz župnije Sv. Benedikta; Majcen je rojen pri Mariji Snežni v Slov. Goricah l. 1858. in je vadniški učitelj v Mariboru; Zupan pa je z Breznice na Gorenjskem. A v kateri župniji je Klodičev rojstni kraj, od katere Sv. Kungote je Koprivnik? Kryl je učitelj v Ljutomeru na enorazredni realki. Franc Praprotnik je opisan v III. zv. (ne v IV.); Močnik Matej v III., 99 sl.; in Andrej Praprotnik v III., 95 sl. Ribnica na Pohorju (str. 330) spada

v okraj marnberški, ne v slov. grajski. Laški trg (str. 322) pa nam je znan tudi brez nemškega imena.

Dr. Danilo Majaron, odvetnik v Ljubljani, pa je spisal splošni pregled „Pravoznanstva in državoznanstva“ in tudi o pisateljih podal večino podatkov. — Dr. Marajon od str. 373 do 383. zanimivo opisuje „borbo, ki jo je preстал slovenski jezik, predno si je priboril sedanjo skromno veljavo v uradu in parlamentarnem življenju“, počeniši od leta 1848., ko se je vobče zbudila narodnost. Kratko, pa stvarno nam pripoveduje, kako se je začela slovensko predavati pravoslovna znanost v Ljubljani in v Gradcu na vseučilišču, in kako sta se prevajala državni in deželni zakonik od l. 1849. do 1860. Potem sledé napori Slovencev za javno veljavo narodnega jezika v pravosodju in v politiki po raznih časopisih in knjigah, kakor tudi v deželnih zborih, zlasti v kranjskem, do poraza za slovensko sodno uradovanje l. 1881., obnovitev slovenskega uradovanja leta 1882. in nasl., delovanje društva „Pravnik“ v Ljubljani, od l. 1889., posebno po strokovnem listu, in končno nove izdaje državnega zakonika in deželnih zakonikov do danes. Povsod omenja glavne sodelavce, prvoboritelje, in označuje dotična dela. Sem spada marsikaj, kar je bil že dr. Glaser napisal v III. zv., str. 46—49. — Pisatelje (str. 383—398) je popisal deloma zopet prof. Glaser, a največ s podatki omenjenega sotrudnika. Opisujejo se dokaj natančno in primerno in navajajo se raznovrstni spisi, sestavki in članki, podobno, kakor pri pisateljih v ostalih književnih strokah. Pri najstarejših zavrača le na prejšnja mesta v „Zgodovini slov. slovstva“. O dr. Vošnjaka javnem delovanju v politiki ali državoznanstvu vendar nikjer ne nahajamo kaj natančnejega. O dr. Mencingerju glej III. zvezek (ne IV.), 196 sl.; tam je opisan samo kot pripovednik, ne pa kot pravnik, izvemši edino črtico III., 49, da je (Janez ne Lovro) „pisal o močenji posestva“. Tudi o L. Svetca delovanju v tej stroki izvemmo pri njegovem glavnem opisu (III., 77) le bore malo. Pri dr. Zarniku (stran 384 sl.) je med članki, omenjenimi v besedilu, in med citati, navedenimi pod črto, gledé številke nekaka zmešnjava. Šuklje (386) bi se mogel omeniti tudi v oddelku „Zgodovina“, in dr. J. Pajk (397) tudi v oddelku „Modroslovje“. Pri Plešku (389), dr. Papežu (390), Kavčniku (395), dr. Hrašovcu (395), dr. Bežku (395), dr. Brumnu (396), Okretiču (396), Šturmu (396) in pri sotrudnikih „Slov. Pravnika“ bi radi posebej izvedeli vsaj za nekatere spise. Pri dr. Volčiču (390) pa nahajamo več druge tvarine, nego li stvari same. O dr. Majaronu (392) in dr. Žmavcu (397) bi nas zanimali razni psevdonimi in šifre. Ne bi li dr. Zupanc (397) in dr. Defranceschi (397) bolje spadala v „Zdravilstvo“? Nemški spisi pl. Globočnika (387),

dr. Zupanca in dr. Žmavca ne spadajo v slovensko slovstvo. — Kakor je naravno, so v tem oddelku zastopani z malimi izjemami sami pravoslavci. Pravožnanstvo v ožjem zmislu je edina stroka, v kateri ne srečavamo slovenskih duhovnikov, dočim so pač v državožnanstvu, zlasti v politiki mnogo delovali in tudi zdaj znatno delujejo s peresom.

(Konec).¹⁾

Zaročenca. (I promessi sposi.) Milanska povest iz XVII. stoletja. Laški spisal Alessandro Manzoni. Prevel J. B—č. V Ljubljani 1901. Tiskala „Katoliška Tiskarna.“ — O tem mojstrskem romanu nameravamo v eni prihodnjih številki objaviti posebno študijo. Slovenski prevod sicer ni, da bi ga posebno hvalili. Prelagatelj je — poleg drugih nedostatkov — pokazal na več mestih, da ni dobro razumel izvirnika. Vendar smo g. prelagatelju hvaležni, da je kakorkoli seznanil Slovence s tem klasičnim delom Manzonijevem. Naj bi roman pridno prebirali zlasti naši pripovedni pisatelji ter se iz njega — učili!

— ab —

Prešeren v raznih slovstvih.

Ob stoletnici Prešernovi so se začeli tudi tuji književniki baviti z njim. S tem se je tudi zanimanje za slovensko književnost sploh zbudilo in v raznih obzornikih dalo učenjakom povod, da so bolj ali manj natančno poročali o naših književnih razmerah in o našem kulturnem stanju.

Rusom je preložil Prešernove poezije član „Imperatorske akademije nauk“ prof. Th. Korš. O priliki se bomo natančneje ozrli na ta prevod. Isti pisatelj je v „Izvēstijh otdělenija russkago jazyka i slovesnosti Imperatorskoj akademiji nauk“ za l. 1900. priobčil obširnejši spis o „Prešernovem albumu“; v kritiko se ne spušča, ampak samo navaja vsebino raznih člankov.

Poljakom je v listu „Ateneum“ napisal Jan Leciejewski lepo študijo, ki nam jo je poslal v ponatisku. Leciejewski hvali Prešerna kot lirika ter za zgled njegovih poezij navaja kitico iz pesmi „Strunam“ v poljskem prevodu:

Gęśli, dźwięczne wygłos tony!
Pieśni miła, zapłacz z duszy!
Skarga cicha, jęk stłumiony
serce twarde może wzruszy.

Tudi kadar hoče Prešeren pevati epično, ga vedno prevladuje lirika. Ko so ga prijatelji nagovarjali, naj se poizkusi tudi v drugih pesniških

strokah, je zložil kot izgovor pesem o „Orglarju“, v kateri pravi Bog:

Komum daż wieszczego ducha,
Dałem mu i jego pieśni;
Niech je nuci, niech ich słucha,
Aż ucichnie v grobu cieśni.

V „Krstu pri Savici“ pogreša Leciejewski dušeslovnega razvoja. Prehitro se dá Črtomir pregovoriti, da zapusti vero svojih očetov. Splošna sodba Leciejewskega je sledeča: V Prešernovih pesmah ni onih mogočnih ljubimskih čuvstev, kakor v četrtem delu Mickiewiczovih „Dedov“. Imel je drugačen značaj in pesnil v poznejših, hladnejših letih. Prešeren je imel preveč satiričnega duha, da ne bi bil kritikoval tudi svojih lastnih čuvstev. Tudi tako silnih domoljubnih čuvstev nima Prešeren, kakor Mickiewicz. Vendar so njegova čuvstva iskrena in globoka. Njegova ljubezen do slovanstva in do domovine je sicer ravno tolika, a slovenski pesnik niti sanjati ni mogel, da bi bila njegova domovina popolnoma svobodna. Odtod njegova resignacija in slabo upanje, da se v daljni prihodnosti izpremeni usoda domovine. — V krakowskem „Czasu“ je Zawiliński priobčil študijo o Prešernu, v katero je vpletel nekaj prevodov Żulawskega.

Dr. Janko Pajk je bil že l. 1882. v „Kresu“ preložil tri Prešernove pesmi („Motto“, „Kam?“ in „Pevcu“) na latinski jezik. Kot zgled naj bo tu sledeča kitica:

Tentus diu sum spe, metu,
me spes, metus misit manu;
cor nunc me inane non iuvat,
iam spem, metum desiderat

Pred kratkim je pa izšla celotna nemška zbirka Prešernovih poezij: **Fr. Prešeren. Poesien.** In deutscher Uebersetzung gesammelt und herausgegeben von Dr. Fr. Vidic. Im Verlage des Herausgebers. In Commission bei Alfred Hölder, k. u. k. Hof- und Universitäts-Buchhändler. Wien I. Rothen-thurmstrasse 13. Str. 196. — V tej zbirki so vse Prešernove pesmi razen „Nove pisarije“, dveh satiričnih sonetov, epigramov in nekaj pesmic iz dodatka, ki so ga pridejali „Poezijam“ šele po pesnikovi smrti. Izdajatelj pravi v predgovoru: „Izmed mnogih prevodov, ki sem jih imel pred seboj, sem izkušal izbrati najboljše; vkljub temu sem si popolnoma v svesti, da ni vse tako, kakor bi moralo biti, da bi bilo popolnoma vredno Prešerna. V vsakem prevodu se izgubi jezikovna sila in lepota, sijajnost in gibčnost, tembolj pa pri pesniku tako poljudnega jezika in tako krepkega, domačega čutenja, kakor je Prešeren.“ V teh besedah je g. izdajatelj čisto pravično sodil o svoji zbirki. Prelagatelji so sledeči: H. Penn, A. Rudolf, Ant. Funtek, E. pl. Strahl, X. Lujiza Pesjakova, E. Samhaber, Germonik, L. Pintar, V. Tausk,

¹⁾ V zadnji (6.) številki je pri tej oceni na str. 376. (Konec) popraviti v (Dalje).

Književnost.

Slovenska književnost.

Knjige „Slovenske Matice“ za leto 1900.

Zgodovina slovenskega slovstva. Spisal dr. Karol Glaser. IV. zvezek. (Konec.) Od sotrudnikov v „Zgodovini slovenskega slovstva“ vrnimo se k glavnemu pisatelju!

Prof. dr. K. Glaser sam je spisal v svojem delu še naslednje oddelke: „Časniki in časnikarstvo“, „Raznoterosti“, „Bibliografija“ z „Dostavki“ in „Popravki“, pa „Kazalo po strokah“ in „Imenik.“ Preglejmo torej še te!

Začnimo s „Časniki in časnikarstvom“, str. 352. do 373. Dr. Glaser je bil v prvotnem rokopisu zaradi tiska ločil pisatelje gledé na njihovo važnosr v tri vrste. „Besedilo o najvažnejših se tiska z navadnim tiskom, o manj važnih z malim tiskom (takozvanim „petitom“), še manj važni pa se omenjajo pod črto“ (Lj. Zvon 1895). Pisatelj sam piše o časnikarstvu (str. 352): „Časnikarstvo je najmenitnejši pojav duševne delavnosti kakega naroda, posebno v takih razmerah, kjer se mora narod bojevati za najbolj jasne pravice človeške in državljanske; zato se časnikarstvo, ki izraža javno mnenje, imenuje tudi najnovjša velesila.“ A vkljub temu ta oddelek ni tiskan z navadnim tiskom, nego za ves sestavek se je rabil le mali tisk! Ker so pač tudi časniki — ali recimo rajši časopisi — sami po sebi različni po veljavi in vrednosti, zato naj bi se tudi ta tvarina tiskala v vseh treh načinih: z navadnimi črkami, s petitom in pod črto. Vsakemu svoje! — „Časniki“ sami so razvrščeni po posameznih strokah po zgledu Vrhovnikove knjižice iz l. 1897., vendar so deloma drugače urejeni, kar je vobče dobro in primerno. Politični časniki bi se pa vendar morali v tisku postaviti s polnim imenom na začetek nove vrste, da bi vsak zase imel poseben odstavek, kakor so tiskani izvečine leposlovni, znanstveni in strokovni časniki. Tu so pa tudi vzgojeslovni in šaljivi listi navedeni kar zdržema v vrstah, politični časopisi celo na več nego treh celih straneh brez jasnega pregleda. Političnim časnikom treba vsekako dodati „Slovenski List“, neodvisno slovensko krščansko-socijalno glasilo.“ (V Ljubljani. l. 1896, od 14. listopada dalje. Urednik Anton Trstenjak, pozneje Svitoslav Breskvar; izdajatelj dr. V. Gregorič, potem „Konsorcij Slov. lista“. Izhajal je od vel. srpana 1897. po dvakrat na teden, nato ob sobotah.) Še nekatere druge liste glej zaradi popolnosti pri Vrhovniku str. 53! Leposlovnim listom pa je dostaviti: „Slovenko“, glasilo slovenskega ženstva, v Trstu, od l. 1897. dalje. Izdajatelj in odgovorni urednik Fran Godnik, sedaj

Ivanka Anžič-Klemenčič; lastnik „Konsorcij lista Edinost“, kateri kot priloga izhaja vsako drugo soboto v 4^o. „Domači prijatelj“ je zabavno-poučna priloga „Miru“, izhaja v Celovcu od 1897 dalje po dvakrat v mesecu. V poslednjih letih je prišlo na svetlo še več raznih listov. — Celjske „Novine“ so bile le isti list s trojnim naslovom, izhajajoč samo od srede 1848. do konca 1849. „Domovina“ v Celju (str. 356) je izhajala od l. 1896. vsak petek v tednu in od 1900 po dvakrat na teden. Pri „Domoljubu“ (356) je izostalo ime stranke, ki ji list služi. Madjarski urednik in njegov časnik (356) pa sta si lice v tisku zamenjala. — Za „bogoslovne liste“ zavrača nas g. pisatelj na oddelek „Bogoslovje“. A tam nimamo nikjer popolnega skupnega pregleda bogoslovnih časopisov. Navedimo jih torej tu vsaj na kratko: „Slovenski Cerkveni časopis“, v Ljubljani 1848—1849; urednik dr. Janez Pogačar. „Zgodnja Danica“, katoliški cerkveni list, v Ljubljani 1849 do današnjega dne. Urednik in založnik je bil od začetka dr. Janez Pogačar. Od l. 1852. dalje je založnik tiskar Jožef Blaznik, urednik pa Luka Jeran z malim presledkom do svoje smrti 1896, vmes Andrej Zamejic 1853 in 1854. Izhajala je do l. 1858. vsak četrtek na polovici pôle, od tedaj vsak drugi četrtek na celi pôli, od 1862. do 1868. po trikrat na mesec, a nadalje do danes izhaja vsak petek. Uredniki so bili poslednji čas: Fr. Birk, Andrej Kalan, Tomo Zupan. — „Slovenski Prijatelj“, v Celovcu 1856 do 1883. Urednik in založnik Andrej Einspieler. Ta list je prinašal cerkvene govore, razlagi krščanskega nauka, kateheze itd. — „Duhovni Pastir“, v Ljubljani 1884 do danes. Urednik Anton Kržič in od 1897 Alojzij Stroj. List služi največ cerkvenemu govorništvu. Izhaja vsak mesec po en snopič. — „Cvetje z vrtov sv. Frančiška“, v Gorici 1880 do sedaj. Urednik o. Stanislav Škrabec. — „Venec cerkvenih bratovščin“, v Ljubljani 1897 itd. Urednik dr. Fran Ušeničnik; izhaja enkrat v mesecu. — „Cerkveni glasbenik“, v Ljubljani 1878 do danes. Urednika Janez Gnjezda in Anton Foerster; izhaja po enkrat na mesec. — „Cerkvena priloga“ lista „Slov. Gospodarja“ v Mariboru je izhajala 1879—1893. — „Rimski Katolik“, v Gorici 1888 do 1896. Urednik in izdajatelj dr. Anton Mahnič. Izhajal je nekaj časa po šestkrat na leto, naposled pa vsake tri mesece po enkrat v zvezkih v 8^o. Ker je ta list prinašal mnogo člankov, ki spadajo v bogoslovno znanost, zato ga uvrščujemo med cerkvene časopise. — „Katoliški Obzornik“, v Ljubljani od 1897 dalje. Izdajatelj „Leonova družba“; urednik dr. Aleš

Ušeničnik, letos dr. Iv. Ev. Krek. Izhaja po štirikrat na leto v zvezkih vel. 8^o. Prištevamo ga bogoslovnim listom, ker nimamo za modroslovje posebnega oddelka. — „Voditelj v bogoslovnih vedah“, v Mariboru od 1898. Izdajatelj profesorji knezoškofijskega bogoslovnega učilišča; urednik Frančišek Kovačič. Izhaja štirikrat na leto v zvezkih vel. 8^o. Znanstveno goji vse bogoslovne stroke. „Ljubljanski škofijski list“ poleg „Laibacher Diöcesan-Blatt-a“, od 1895. Odgovorni urednik Martin Pogačar, za njim Jožef Šiška. Cerkevno-uradni list. — Med „uredniki“, str. 365 sl., pač ne bi bilo treba imenovati v „Zgodovini slovenskega slovstva“ tudi Valentina Slemenika, kateri je urejal „Vaterland“ in pisal v „Zukunft“. K „dijaškim pisanim listom“ (359) dostavljamo, da so imeli tudi bogoslovci v semeniških domače liste, v katere so pisali razne, zlasti leposlovnostne stvari. Tako je bil v Ljubljani osnovan pisan listič „Sava“ pred l. 1865., v Celovcu „Venec“ l. 1848., v Mariboru „Lipica“ pred l. 1872. O drju. Zbašniku (367) omenja sam pisatelj, da je „pretežno pripovednik“; urednik je bil samo nekaj časa 1885.

V „Raznoterostih“ (str. 398—400) se govori o Ant. Bezenšku, ki je doma s Frankolovega, in o njegovem „Stenografu“, omenjajo se nekateri pisatelji iz zdravilstva in naš vojaški pisatelj Komel pl. Sočebčan. — „Bibliografija“ (stran 400—442) nam navaja pisatelje in njihove knjige iz poslednje dobe, zbrane v skupine po vseh strokah. Med temi nahajamo zopet nemške knjige in spise, n. pr. pri dr. Celestinu (424), M. Vodušku (428) i. dr. in italijanske (gl. 442 str.); pisatelj dostavlja, da vseh nemških prevodov ni navedel, „ker bi spis postal preobširen“ (str. 412. op.). Pod nadpisoma: „Časniki“ itd. (str. 435) in: „Brzopisje“ (439 str.) so navedene knjige, ki pa spadajo v druge stroke. Tudi marsikatera druga knjiga ni baš na svojem

mestu. Drju. J. Šucu (437) se pripisujejo nekatere knjižice drja. Gregorca, ki se pa takoj zopet imenujejo. Desterniški (438) je dr. L. Gregorec. J. Sovran (438) je dr. Iv. Ev. Krek (pr. IV. 57, 91). — V „Dostavkih“ (442—458) imamo sedaj menda do poslednje trohice in do zadnje pičice popisano življenje in delovanje naših protestantovskih književnikov. A čemu se med njimi imenujeta Fuček in Dizmas? „Popravkov“ (str. 458) je pač premalo.

— Na podlagi „Kazala po strokah“ (459—467) in „Imenika“ (475 do 483), ki obsegata oba vse štiri zvezke, se lahko naposled spiše povestnica slovenske književnosti — taka, kakor bi si je nekdo želel.

Pregledali smo sedaj vso dr. Glaserjevo „Zgodovino slov. slovstva.“ K sklepu izrecimo o nji še splošno sodbo!

„Slovenci so morali dolgo čakati pisatelja, kateri bi jim spisal slovstveno zgodovino; slednjič se je oglasil profesor Glaser . . . Mnogo se je pisalo o tej knjigi, in mnogo se ji je očitalo; pa vkljub temu ostane Glaserjeva „Zgodovina“ delo velike cene.“

— Tako je pisal že med Slovenci živeči Čeh Fr. Štingl v češkem listu „Vlast“ 1898 čis. 7. (primerjaj Edinost 1898 št. 74. zjut. izd.), ko je govoril o prvih treh zvezkih.

Že to, da se je o tej knjigi toliko pisalo, nam kaže, da so jo slovstveniki takoj spoznali za vredno večje pozornosti;

saj o neznatnih delih se ne govori mnogo. A da se ji je tudi mnogo očitalo, to nam priča, kako se je ocenjevateljem zdelo vredno časa in truda, pečati se natančneje s to knjigo ter tako določiti delu pravo vrednost.

Drja. K. Glaserja „Zgodovina slovenskega slovstva“ je v svoji celoti preobširna. Ako bi po zunanem obsegu te knjige sklepal na obsežnost slovenske književnosti, moral bi pač Slovencem čestitati, da, zavidati jim obilnost njihovega slovstva. Štirje veliki zvezki nam, opisujejo književnost po



Tiha sreča.

številu tako malega naroda, in to v dobi polčetrttega veka! — A v tej „Zgodovini slovenskega slovstva“ izpolnjujejo pač mnogo prostora take stvari, ki nikakor ne spadajo k slovenski književnosti v strogem smislu. Tako se nahajajo n. pr. v I. zvezku razni obširni uvodi in zgodovinski pregledi, ki pa nimajo ožje zveze z našim slovstvom. V II. zvezku se nam razklada celó politična zgodovina malone vseh evropskih držav, katere niso v nikakršni dotiki s slovensko književnostjo. Tam se navajajo odlomki iz nemške literature in nekaj iz češkega slovstva, katerega vpliv na slovensko književnost ni dosti razviden iz razprave. Če bi se bilo izpustilo vse, kar ni potrebno, bi bila ta književna zgodovina dokaj krajša, a boljša.

Glaserjeva „Zgodovina“ nam nadalje ne podaje pravega pregleda o celi naši književnosti. Drju. Glaserju je namreč bila „prva naloga ta, povedati, kaj so napisali posamezniki“ (prim. III. zvezek prdgv. II.). Škoda, da je gospod pisatelj popustil prvotno uredbo tvarine, po kateri so v vsaki dobi bili pisatelji razvrščeni po strokah ter so se potem v vsaki dobi naštevati po kronološkem redu (gl. III. zv. IV. str.). Dasi se je slovenska književnost do noveše dobe razvijala res v precej tesnem krogu, vendar naj bi se bila njena zgodovina razdelila po predmetih; če ni bilo to mogoče takoj izpočetka, naj bi se bil ta red uvedel vsaj že v III. zvezku tako, kakor je pisatelj ukrenil šele v IV. zvezku za najnovejši čas. Na ta način bi bilo takoj jasno, katere stroke književnosti so pri nas obdelane bolje, in katere manj.

Ta „Zgodovina“ tudi ni spisana dosti pragmatično. „Če se naslika za vsako dobo najprej zgodovinski in kulturni temelj, iz katerega vzraščajo najvažnejši pisatelji“, ne mislim, kakor doktor Glaser trdi, „da je s tem dovolj označena pragmatična zgodovina med duševno strujo časa in istodobnimi pisatelji“ (III. zv. IV. str.). Celotno sliko svojega duševnega gibanja bi imeli le tedaj, ako bi bila zgodovina naše književnosti pisana bolj sistematično. Tudi one skupine, v katerih so „pisatelji opisani po najbolj značilnih osebah in njihovih glasilih“, so premalo označene po pokrajinskih in prijateljskih odnošajih dotičnih pisateljev, kakor se vidi posebno v III. zvezku.

Tudi v tvarini sami se nahajajo tu in tam nedostatki. V popolnitev pozneje uvrščeni dodatki o dotičnih pisateljih in knjigah so na kvar točnemu redu, in raznovrstne opombe med knjigopisjem motijo preglednost. Stvarne pogrške in nedostatke v Glaserjevem delu pa si lahko vsakdo sam popravi in izpopolni po raznih ocenah.

A priznavati moramo g. pisatelju izreden trud in požrtvovalno marljivost pri sestavljanju „Zgodovine slovenskega slovstva.“ „Dasi živeč v trgovinskem mestu in ne v kakšnem duševnem osredju“, imel je g. profesor vendar „srčnosti, da

se je lotil težavnega tega dela“, kakor pravi sam (v prdgv. III. zv. VII. str.), in za to je zaslužil vse priznanje. Poleg obilnega službenega posla je nabiral za književno zgodovino gradiva po raznih knjigah in časopisih. Saj je marsikateri slovenski pisatelj podoben „poetu“, ki „malokomu znan leži po svetu razmetán.“ Zato: „da kip njegov bi nam podal, raztresene je ude zbral“: različne spise, sestavke in članke.

Prav in dobro je storil profesor Glaser, da v „Zgodovino slovenskega slovstva“ ni vsprejel samo leposlovja, o katerem se v slovstvenih zgodovinah navadno razlaga, da se v pravem pomenu samo ono sme imenovati „slovstvo“ (prim. I. zv. prdgv.); hvaležni smo mu, da je navedel tudi ostale slovenske knjige in spise vseh strok, posvetne in cerkvene. Prav je storil, da ni prezrl niti šolskih knjig niti političnih časopisov, ki imajo v našem slovstvu sorazmerno večjo važnost nego v drugih književnostih. A razen tega nam je nabral mnogo značilnih črtic o našem duševnem življenju. Zato nam res iz njegovega dela „odsevajo tudi uzori in stremljenja, katere želi v človeški družbi uresničiti slovenski narod.“

S to „Zgodovino“ pa nam je podal dr. Glaser v roke tudi izpričevalo, katero lahko pokažemo protivnikom in neprijateljem slovenskih narodnih teženj in zahtev. Saj narod, ki ima primeroma toliko duševnih proizvodov, nikakor ne more biti neomikan; narod, ki se ponaša s tako delavnimi razumniki, se ne sme imenovati „manj vredno pleme.“

Če torej tudi odkritosrčno omenjamo nedostatke Glaserjeve „Zgodovine“, vendar ji priznavamo, da je najtemeljitejše delo, kar jih imamo še doslej iz te vrste, in zató dajemo gospodu pisatelju tudi zasluženo hvalo in zahvalo.

Andrej Fékonja.

Drobtinice XXXI. leto. Uredil dr. Andrej Karlin. Založila „Katoliška družba za Kranjsko.“ V Ljubljani. Natisnila „Katoliška Tiskarna“ 1900. Str. 113. — Enajstič je podarila „Katoliška družba“ „Drobtinice“ svojim udom, in gotovo je ustregla ž njimi vsakomu, ki jih je prebiral. Zlasti bodo veseli in zadovoljeni oni romarji, ki so lansko leto obiskali „večno mesto“, poklonili se sv. očetu ter se udeležili svetoletnih odpustkov. G. Serafin je v jako poljudnem jeziku in v lepo razdeljenem pregledu očrtal, kar so videli in slišali romarji tiste dni v Rimu in na potovanju. Ko bodo čitali romarji ta spis, se jim bo ponovilo v spominu, kar bi drugače izbrisal čas iz njega. Pa tudi onim, ki niso imeli sreče, da bi se bili udeležili tega potovanja, bo to berilo zabavno in poučno. Jezik je lep in preprost, prav tak, kakor je primeren za bravece, ki jim je spis namenjen. Našli smo